

Sininauhaliitto
Opastonsilta 7a
00520 HELSINKI

Sininauhasäätiö
Mäkelänkatu 50
00510 HELSINKI

Sininauha Oy
Ruusulankatu 10
00260 HELSINKI

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistukseksi.

Yleiset ja vaikutusten arviointiin liittyvät huomiot

Lakiehdotus vaikuttaa tavoittelevan nimenomaan alkoholin vähittäiskaupan ja anniskelun yrittäjien toimintamahdollisuuksien parantumista. Muutoksella pyritään vahvistamaan alkoholiehtoisen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja siten lisäämään verotuloja. Mahdollisesta verotuottojen lisääntymisestä huolimatta lain vaikutus kansantalouteen on negatiivinen, koska lisääntynyt alkoholin kulutus johtaa kumuloituviin alkoholihaittoihin.

Lakiehdotus painottuu voimakkaasti alkoholin saatavuuden lisäämiseen. Tällä on moniulotteiset negatiiviset seuraukset sekä inhimilliseen elämään että kansantalouteen. Saatavuuden laajentaminen vaikuttaa moniin ihmisryhmiin.

Koska alkoholi itsessään on riippuvuutta aiheuttava aine, ei voi ajatella, että riippuvuuden syntyminen perustuu vain suomalaisen ihmisen mielenlaatuun tai geeniperimään. Alkoholin haitallinen käyttö ja alkoholiriippuvuus perustuvat olennaisesti alkoholin käyttöön. Mitä enemmän alkoholia käyttää, sitä todennäköisemmin siihen syntyy riippuvuus. Ja mitä helpommin ja laajemmin alkoholia on saatavilla, sitä suuremmiksi muodostuvat käyttömäärät. Sininauhaliitto korostaa, että tällä on erityinen merkitys nuorten ihmisten elämässä ja alkoholin käytön siinä vaiheessa, kun ei vielä ole kysymys alkoholiriippuvuudesta, mutta käyttömäärät ja -kerrat ovat alttiita lisääntymään, koska alkoholin psyykinen ja sosiaalinen vaikutus ajaa siihen. Näin ollen olisi pikemminkin syytä keskittyä siihen, miten saatavuuden rajoittamisen avulla voidaan vähentää alkoholille altistamista.

Alkoholin suurkulutus ja riippuvuus aiheuttavat vakavia sairauksia, mielenterveyden ongelmia ja ennenaikaisia kuolemia. Alkoholin käytöstä seuraa tapaturmia ja onnettomuuksia, jotka vahingoittavat sekä alkoholinkäyttäjää sekä myös sivullisia. Työhön kiinnittyminen ja työssä jaksaminen hankaloituu runsaan alkoholin käytön myötä. Sairauspoissaolot lisääntyvät, työteho heikkenee ja syrjäytyminen työyhteisöstä käynnistyy.

Alkoholin suurkulutuksen ja riippuvuuden aiheuttamat haitat eivät kuitenkaan kohdistu vain alkoholinkäyttäjään itseensä. Siitä aiheutuu myös muille perheenjäsenille sairastuvuutta ja elämän ongelmia. Haavoittuvimpia ovat lapset. He menettävät omanarvontuntoaan ja ovat alttiita omalle päihde- ja mielenterveysongelmalle aikuisuudessa. Tämä ei näyttäydä aina vielä nuoruusiässä, jolloin nuori pyrkii toimimaan erilailla kuin alkoholia suurkuluttanut vanhempansa. Läheisinä haitoista kärsivät myös puoliso, sisarukset ja vanhemmat. Myös alkoholistin läheisillä on vaikeuksia jaksaa työelämässä. Lisääntynyt alkoholin käyttö koskee siis huomattavasti laajempaa kansalaisten joukkoa kuin ainoastaan alkoholia runsaasti käyttäviä. Saatavuuden lisäämisellä on varsin mittavat seuraukset suomalaisessa yhteiskunnassa.

Saatavuuden lisäämisen kannalta suurimpina ongelmina lakiluonnoksessa Sininauhaliitto, Sininauhasäätiö ja Sininauha Oy näkevät päivittäistavarakaupassa myytävien alkoholijuomien sallitun vahvuuden nostamisen sekä luvan myydä päivittäistavarakaupassa ei-käymisteitse

valmistettuja alkoholeja eli kaikkia väkevistä alkoholijuomista valmistettuja long drink-juomia, so. limuviinoja. Olemme huolissamme myös siitä, että anniskeluluvan saanut ravintola voi pelkällä ilmoituksella anniskella myös esimerkiksi festivaaleilla tai yritystilaisuuksissa tai juhlissa. Valvonnan vähentäminen koituu valitettavasti juuri erityisessä vaarassa olevien ihmisten vahingoksi. Tällaisia ovat sekä nuoret ihmiset että he, joilla on jo ongelmia alkoholinkäytön rajaamisen kanssa.

Luku- ja pykäläkohtaiset huomiot

1§ Lain tarkoitus

Lain tarkoitus on hyvä ja se on muotoiltu hyvin. Sitä vastoin se on ristiriidassa tuonnempana kuvatun saatavuuden lisäämisen kanssa.

17§ Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Alkoholin vähittäismyynti Alkon ulkopuolella tulisi rajata nykyiseen 4,7%:iin tai sitä alemmas. Alkoholin käytöstä aiheutuvat haitat tulevat selvästi lisääntymään, kun siirrytään käyttämään keskimäärin vahvempia alkoholijuomia.

Päivittäistavarakaupoille tulisi antaa lupa vain käymisteitse valmistettujen enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien vähittäismyyntille.

Vaikka lakiesityksessä ei ole suoraa hinnanalennusmekanismia, kuten alkoholiveron laskua, lakiesityksen tosiasiallinen vaikutus on hintojen aleneminen. Vahvojen oluiden, siidereiden ja lonkeroiden myynti päivittäistavarakaupassa johtaa helposti niiden myyntiin monipakkauksissa alennuksella, ns. sisäänvetotarjouksina. Tämä tosiasiallisesti laskee alkoholin hintaa ja lisää kulutusta.

72§ Rangaistussäännökset

Pykälässä todetaan, että henkilö on tuomittava alkoholirikkomuksesta vähintään sakkoon, jos hän ”tarjoaa alle kahdensantoistavuotiaalle alkoholijuomaa tai väkiviinaa niin, että tämä siitä juopuu, ja tarjoamista voidaan alaikäisen ikä, kypsyyssaste ja muut olosuhteet huomioon ottaen kokonaisuudessaan pitää moitittavana”. Alaikäisellä pitää olla aina alaikäisen status ja sen mukainen oikeusturva myös suhteessa alkoholiin.